

Полонська Т. К. Інтегровані змістові лінії та ключові компетентності в навчанні іноземних мов учнів гімназії: кореляція чи дублювання. *Perspective Directions of Science and Practice: Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference Athens, Greece, 02–03 March 2020.* Athens: International Science Group “isg-konf.com”, 2020. С. 34–37.

Анотація. У статті аналізуються питання та кореляції інтегрованих змістових ліній і ключових компетентностей, які формуються на уроках іноземної мови в гімназії. Наведено приклади кореляції та дублювання способів реалізації інтегрованих змістових ліній з уміннями ключових компетентностей.

Integrated content lines and key competencies in teaching foreign languages to students of a gymnasium: correlation or duplication. The article analyzes the correlation issues of integrated content lines and key competencies that are formed in foreign language lessons at the gymnasium. Examples of correlation and duplication of ways to implement integrated content lines with the skills of key competencies are given.

УДК 373.3.016:811.11

Полонська Тамара Костянтинівна

канд. пед. наук, старш. наук. співроб.

Інститут педагогіки НАПН України

**ІНТЕГРОВАНІ ЗМІСТОВІ ЛІНІЇ ТА КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ
В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ:
КОРЕЛЯЦІЯ ЧИ ДУБЛЮВАННЯ**

Мета загальної середньої освіти, яка полягає в розвитку та соціалізації особистості учнів, забезпечується шляхом формування предметних і ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної самореалізації в суспільстві. Провідним засобом виконання цієї мети є

компетентнісний підхід до навчання та формування змісту освіти на основі виділених у навчальних програмах десяти ключових компетентностей.

Зміст кожної освітньої галузі відображено в змістових лініях, які окреслюють її внутрішню структуру та систематизують конкретні очікувані результати. Зокрема, іноземна мова належить до мовно-літературної галузі, а її змістовими лініями є: «Сприймання на слух», «Зорове сприймання», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання», «Писемна взаємодія», «Писемне висловлювання», «Онлайн взаємодія». Зазначені змістові лінії є не чим іншим, як компонентами предметної іншомовної комунікативної компетентності та її складників (лінгвістичної, мовленнєвої і соціолінгвістичної компетентностей). Але, окрім змістових ліній, у навчальних програмах з усіх шкільних предметів виділено також *інтегровані або наскрізні змістові лінії*.

Поняття «інтегровані або наскрізні змістові лінії» запроваджено в документах Нової української школи для увиразнення окремих ключових компетентностей [1]. Інтегровані змістові лінії є засобом інтеграції ключових і предметних компетентностей, навчальних предметів і предметних циклів. Наскрізні змістові лінії, як і ключові компетентності, є спільними для всіх навчальних предметів. Запровадження інтегрованих змістових ліній означає зміщення акцентів на більш прикладні аспекти і не передбачає якихось радикальних змін в організації та змісті навчального процесу.

Виокремлення в програмах з іноземних мов таких інтегрованих змістових ліній, як «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність», спрямоване на формування в учнів здатності самостійно застосовувати здобуті знання й уміння в реальних життєвих ситуаціях, а також на подолання роз'єднаності шкільних предметів [2].

Зазначені інтегровані змістові лінії корелюються з окремими ключовими компетентностями і сприяють формуванню ціннісних і світоглядних орієнтацій учнів, котрі визначають їхню поведінку в реальних життєвих ситуаціях (табл. 1).

Як видно з таблиці, лише перша інтегрована змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» корелюється з двома близькими за назвою і змістом ключовими компетентностями: «Екологічна грамотність і здорове життя» і «Основні компетентності у природничих науках і технологіях». Інші інтегровані змістові лінії мають по одній спорідненій ключовій компетентності: «Громадянська відповідальність» – «Соціальна та громадянська компетентності», «Здоров'я і безпека» – «Екологічна грамотність і здорове життя», «Підприємливість і фінансова грамотність» – «Ініціативність і підприємливість».

У навчальних програмах з іноземних мов для всіх ключових компетентностей та інтегрованих змістових ліній сформульовано відповідні комунікативні вміння. Нами було виділено спільні вміння для зазначених у таблиці інтегрованих змістових ліній і ключових компетентностей, тобто ті, котрі повністю збігаються (графа 3).

Таблиця 1

Кореляція інтегрованих змістових ліній і ключових компетентностей

№ з/п	Інтегровані змістові лінії	Ключові компетентності	Спільні вміння для інтегрованих змістових ліній і ключових компетентностей
1	2	3	4
1.	Екологічна безпека і сталий розвиток	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Екологічна грамотність і здорове життя ▪ Основні компетентності у природничих науках і технологіях 	<ul style="list-style-type: none"> • сприймати природу як цілісну систему; • усвідомлювати взаємозв'язок людини й навколишнього середовища; • обговорювати питання, пов'язані зі збереженням навколишнього середовища; • презентувати та обґрунтовувати проекти, спрямовані на збереження довкілля; • розуміти глобальність екологічних проблем
2.	Громадянська відповідальність	Соціальна та громадянська компетентності	<ul style="list-style-type: none"> • висловлювати власну громадянську позицію щодо різноманітних соціальних

			проблем як у власній країні, так і в світовому просторі
3.	Здоров'я і безпека	Екологічна грамотність і здорове життя	<ul style="list-style-type: none"> • пропагувати здоровий спосіб життя; • обговорювати питання здоров'я людини і відповідального ставлення до власного здоров'я та безпеки
4.	Підприємливість і фінансова грамотність	Ініціативність і підприємливість	<ul style="list-style-type: none"> • обговорювати окремі питання господарської діяльності, а також своєї ролі в ній; • розповісти про перспективи і переваги своєї майбутньої професії

Утім, як засвідчив детальний аналіз змісту інтегрованих змістових ліній і споріднених ключових компетентностей, усі інтегровані змістові лінії (окрім «Екологічна безпека і сталий розвиток») містять ще по два інші вміння, які відсутні як у переліку самих ключових компетентностей, так і у виділених нами спільних вміннях. Тобто, саме за допомогою цих умінь передбачається доповнювати і розширювати вміння та ставлення ключових компетентностей.

Зокрема, інтегрована змістова лінія «Громадянська відповідальність» доповнює ключову компетентність «Соціальна та громадянська компетентності» такими додатковими вміннями, як: 1) давати обґрунтовану оцінку особливостям життєдіяльності в демократичному суспільстві, презентувати свою роль у його розвитку; 2) дискутувати довкола питань про свою роль і місце в сучасному мультилінгвальному та полікультурному середовищі, обґрунтовуючи власні погляди конкретними прикладами із життя світової спільноти.

Інтегрована змістова лінія «Здоров'я і безпека» поглиблює ключову компетентність «Екологічна грамотність і здорове життя» за допомогою вмінь: 1) усвідомлювати вплив шкідливих звичок на здоров'я людини; 2) дотримуватися правил дорожнього руху, правил поведінки на воді та в інших місцях.

Ключову компетентність «Ініціативність і підприємливість» розширює інтегрована змістова лінія «Підприємливість і фінансова грамотність» завдяки вмінням: 1) бути готовим до прояву своєї обізнаності та свого ставлення до фінансових можливостей сучасних професій; 2) уміти пояснювати особливості ощадливості та грамотного розподілу фінансів/грошей.

Стосовно інтегрованої змістової лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток», то всі її вміння відображено в ключових компетентностях «Екологічна грамотність і здорове життя» та «Основні компетентності у природничих науках і технологіях», додаткових умінь немає.

Загалом усі інтегровані змістові лінії спрямовані на формування в учнів 14 умінь, а споріднені ключові компетентності – 16 умінь і 16 ставлень. Щодо ставлень, то вони фактично тотожні вмінням. Наприклад, у ключовій компетентності «Екологічна грамотність і здорове життя» вміння *розробляти, презентувати та обґрунтовувати проекти, спрямовані на збереження довкілля* перегукується з таким ставленням цієї ж компетентності, як *готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища*. Такий самий збіг умінь і ставлень можна спостерігати і в інших ключових компетентностях.

Подібної точки зору дотримується й І. Голуб, яка ґрунтовно проаналізувала нові навчальні програми з іноземних мов для 5–9 класів, і прийшла до висновку, що дублювання способів реалізації інтегрованих змістових ліній з вміннями ключових компетентностей є зайвим і значно ускладнює розуміння цього нормативного документа. Для полегшення роботи вчителів і методистів дослідниця пропонує розділи програм, де йдеться про загальні підходи до навчання іноземних мов відповідно до загальної мети освіти, викласти максимально чітко і просто [3].

Інтегровані змістові лінії реалізуються на уроках іноземної мови у процесі вивчення певних розділів або тем шляхом добору відповідної інформації, дидактичних матеріалів, використання інноваційних методів навчання,

проектних технологій, рольових і ділових ігор тощо. Про це йтиметься в окремій нашій публікації.

Отже, можна зробити висновок, що в навчанні іноземних мов учнів гімназії одні інтегровані змістові лінії корелюються з ключовими компетентностями, а інші – повторюють їх. На наш погляд, навчальні програми потребують ретельного перегляду та вилучення тих умінь, які дублюються в інтегрованих змістових лініях і ключових компетентностях. Утім ми розглянули теоретичний аспект проблеми, який потребує перевірки в педагогічній практиці. Свої думки мають висловити вчителі-практики іноземних мов після глибокого вивчення оновлених програм і впровадження їх новацій у практику роботи закладів загальної середньої освіти. Тільки за результатами навчальних досягнень учнів можна буде судити про ефективність чи неефективність цього нормативного документа, а для цього потрібен певний час.

Список літератури

1. Нова українська школа: основи Стандарту освіти / ред. кол.: Л. Гриневич, В. Бриндза, Н. Дементієвська, Р. Шиян (координатор проекту). Львів, 2016 : Studio Wydawnicze VERSUM Lucyna Mynarska. 64 с.
2. Навчальні програми з іноземних мов. 5–9 класи. Київ : МОН України, 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf/804/17>
3. Голуб І. Ю. Нові навчальні програми з іноземних мов: європейські стандарти, нові виклики та можливості. Іноземні мови. 2018. № 1. С. 56–60.